

отразить калейдоскопичность мелькания предметов перед глазами путешественника: «Мелькают мимо будки, бабы, / Мальчишки, лавки, / фонари, / Дворцы, сады, монастыри, / Бухарцы, сани, огороды, / Купцы, лачужки, мужики, / Бульвары, башни, казаки...» (А. С. Пушкин). В юмористических текстах применяются особые стилистические приемы создания комизма, основанные на разрушении логичности перечисления однородных членов» [3, с. 180].

Итак, для создания благозвучия речи и её восприятия используются прежде всего союзы, которые оживляют изложение, уточняют характер связи однородных членов, они могут объединяться в группы, сопоставляться, противопоставляться, образовывать двучленные сочетания с соединительными или разделительными союзами. Употребление однородных членов предложения оказывает влияние и на интонационный рисунок фразы. В художественной речи перечисление порождает особую гармоничность звучания текста, создает его упорядоченность.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барлас Л. Г. Русский язык. Стилистика : Пособие для учителей / Л. Г. Барлас. – М. : Рольф ; Айрис-прес, 1999. – 268 с.
2. Валгина Н. С. Синтаксис современного русского языка. / Н. С. Валгина. – М. : Логос, 2001. – 432 с.
3. Голуб И. Б. Русский язык и культура речи [Текст] / И. Б. Голуб. – М. : Логос, 2001. – 448с.
4. Лермонтов М. Ю. Сочинения в двух томах. Том первый / Сост. и комм. И. С. Чистовой ; Вст. ст. И. Л. Андроникова. – М. : Правда, 1988. – 720 с.

Дрюк Наталія,

студентка 4 курсу факультету філології

та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **С. М. Глазова,**

к. філол. н., доцент (БДПУ)

КЛАСИФІКАЦІЯ НОМІНАТИВНИХ РЕЧЕНЬ В ІДЮСТИЛІ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО

Незважаючи на давню історію односкладних у їхньому тлумаченні спостерігаються значні розбіжності не тільки серед представників різних мовознавчих напрямків, але й у працях, які ґрунтуються на однакових вихідних принципах аналізу синтаксичних явищ, зокрема в дослідженнях семантико-синтаксичного спрямування, що й свідчить про **актуальність** обраної теми.

На думку багатьох лінгвістів такі речення виконують експресивну, а не комунікативну функцію. І ця властивість (зокрема номінативних речень) із великою майстерністю використана в творчості українського письменника Миколи Хвильового.

Метою роботи є аналіз особливостей функціонування односкладних номінативних речень у прозових творах Миколи Хвильового.

Номінативні речення упродовж тривалого часу не виокремлювали і

тракували як неповні двоскладні, безособові тощо. В українській синтаксичній науці кінця ХІХ – початку ХХ ст. як односкладні речення їх розглядали В. Возняк, В. Гнатюк, М. Грунський, П. Залозний, О. Курило, К. Німчинов, І. Огієнко та ін. О. Шахматов серед номінативних іменних односкладних речень виділив: односкладні безприсудково-підметові речення (іменні номінативні, кількісно-іменні, іменні генітивні, займенниково-генітивні, прийменниково-іменні) та односкладні присудково-безпідметові речення.

За змістом і вживанням розрізняють кілька різновидів номінативних речень, що притаманні творчості М. Хвильовому:

1) буттєві номінативні речення типу... Чебриці, чебреці... [3, с. 135]; *Синій вечірній городок. Азія* [3, с. 319]. Ці конструкції виконують описову функцію і вживаються тоді, коли в писемній чи усній формі потрібно зафіксувати існування, наявність якогось явища, предмета, субстанції, факту, події, певного часу, дати, названої прямим відмінком;

2) вказівні номінативні речення типу *От її одіж: блуза, спідничка (зимою стара шинеля), капелюшок, чоботи* [3, с. 155]; *І от – літо, степове літо* [3, с. 38] характеризуються тим, що в них переважає значення буттєвості, існування, проте воно ускладнюється значенням вказівності, яке морфологічно виражається часткою;

3) оцінні номінативні речення типу *А от дискусія (у печінках сидить!)* [3, с. 163]; *Яке нещастя* [3, с. 175]; *Темна ваша батьківщина* [3, с. 186] – конструкції, що притаманні творам М. Хвильового; вони поєднують у своєму змісті констатацію існування предметів та їх емоційну оцінку;

4) називні речення – такі номінативні речення, що вживає М. Хвильовий на позначення назви установ, організацій, пароплавів, книг, журналів, газет, картин, музичних творів; ними є також написи на вивісках тощо: *Солонський Яр: яр і село* [3, с. 180]; *Солонський Яр – природна фортеця* [41, с. 180]; *...Північний Кавказ* [3, с. 206];

5) спонукальні номінативні речення – конструкції, якими стверджується необхідність або бажаність того, щоб предмет, названий іменником у прямому відмінку, став наявним. Такі спонукальні номінативи лексично обмежені і звичайно являють собою усталені в мові виробничі та військові команди, накази, категоричні вимоги та рекомендації щось зробити, виконати: *Ваш партквиток!* [41, с. 162]; *Пожар!* [3, с. 174]; *Тьма!* [3, с. 327]; *Удар!* [3, с. 338].

6) «називний уявлення» – цей термін виразно акцентує на комунікативній меті цієї конструкції – констатувати наявність уявлення про предмет або явище в свідомості мовця [2, с. 61], напр.: *«Хвильовий! – це теорія боротьби проти КП(б)У!»* [3, с. 813].

Отже, за змістом і вживанням розрізняють такі різновиди номінативних речень, що притаманні творчості М. Хвильового: буттєві, вказівні, оцінні, називні, спонукальні номінативні речення та «називний уявлення». Використання номінативних речень цим письменником – цілком закономірне явище, яке свідчить про виразну народну основу його мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис : навч. посіб. / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. – К. : Вища шк., 2005. – 270 с.
2. Плиско К. М. Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект) : навч. посіб. / К. М. Плиско. – Х. : Основа, 1995. – 240 с.
3. Хвильовий М. Повість та оповідання / М. Хвильовий. – К. : Вид-во худ. літ-ри «Дніпро», 1990. – 925 с.

Жадан Олена,

студентка 4 курсу факультету філології та соціальних комунікацій
Наук. керівник: **Н. В. Павлик,**
к.філол.н., доцент (БДПУ)

**ФУНКЦІЙНО-СТИЛЬОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОРІВНЯНЬ
В ОБРАЗНІЙ СИСТЕМІ ІДІОСТИЛЮ ВАЛЕР'ЯНА
ПІДМОГИЛЬНОГО**

Дослідження мовної особистості письменника вважається важливою проблемою лінгвостилістики, адже творчість митців слова є одним із джерел розвитку української літературної мови. Індивідуальний почерк автора виявляється в художньому мовленні та образно-виражальних ресурсах, які використовуються ним на всіх лінгвальних рівнях. Тому актуальність наукової роботи зумовлена потребою дослідити мову української художньої літератури шляхом аналізу ідіостилів визначних митців слова.

Валер'ян Підмогильний – видатний український письменник, один з прозаїків “розстріляного відродження”, помітна постать літературного та суспільно-політичного життя України першої половини ХХ століття. “Проза Підмогильного особлива тим, що занурення в її художній світ відкриває все нові й нові обрії як для її читацької рецепції, так і для наукової інтерпретації” [3, 7].

Мета статті – описати граматичні типи та образно-виражальні функції порівнянь у художньому мовленні В. Підмогильного. **Методи дослідження** – аналіз текстового матеріалу здійснювався за допомогою лінгвістичного опису мовних фактів та методу структурно-семантичного аналізу.

Серед низки художніх засобів, широко представлених у прозі Підмогильного, виділимо порівняння – “зіставлення двох чи більше явищ, предметів та понять за їхньою спільною ознакою з наголосом на провідній прикметі, притаманній порівнюваним об'єктам” [2, 136]. У дослідженнях сучасних українських мовознавців (С. Єрмоленко, Л. Ставицька, А. Мойсієнко, С. Рошко, Н. Шаповалова, Л. Прокопчук, О. Марчук та ін.) з'ясовуються семантика і структура порівнянь, поширених у творах українських письменників.

Порівняльні конструкції в обстеженій прозі є досить різноманітними і за будовою, і за семантично-експресивними зв'язками. Зокрема, у процесі аналізу виявлено такі способи граматичного вираження порівнянь, що